

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060205

SLUTLIGT BESLUT
2024-10-22
Stockholm

Mål nr
ÖP 11276-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, slutliga beslut 2023-08-16 i mål nr P 1095-23, se bilaga A

PARTER

Klagande

Bygglövsnämnden i Falkenbergs kommun

Motpart

1. A-L.S.

2. J.S.

3. Södra Skrea Strands stugägarförening

SAKEN

Avvisat överklagande

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 2105753

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

BAKGRUND

Bygglovsnämnden i Falkenbergs kommun (nämnden) har efter ansökan från A-L.S. och J.S. beviljat bygglov för nybyggnad av badstuga på fastigheten X. Beslutet överklagades av Södra Skrea Strands stugägarförening (föreningen). Nämnden avvisade överklagandet på den grunden att det hade kommit in för sent. Föreningen överklagade nämndens avvisningsbeslut till länsstyrelsen som i delbeslut upphävde avvisningsbeslutet. Länsstyrelsen fann att föreningen i egenskap av fastighetsägare skulle ha delgetts beslutet om bygglov och konstaterade att nämnden hade gjort fel när den beräknade överklagandetiden från kungörelsen. Nämnden överklagade länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen som ansåg att nämnden inte hade klagorätt och därför avvisade överklagandet. Avvisningsbeslutet har överklagats till Mark- och miljööverdomstolen.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nämnden har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens beslut. Nämnden har anfört bl.a. följande. Nämnden har till uppgift att rättidspröva överklaganden. Enskilda har begränsade möjligheter att bevaka frågan om rättidsprövning. Nämnden är den företrädare för det allmänna som har ett rättsligt intresse att bevaka frågan och känner till omständigheter av betydelse. Från den tidpunkt ett mål når mark- och miljödomstolen har nämnden pekats ut att bevaka det allmännas intresse. Detta intresse är detsamma oavsett om det prövas av domstol eller av länsstyrelsen. Om nämndens beslut upphävs eller ändras riskerar nämnden att bli skadeståndsskyldig på felaktiga grunder. Även därigenom påverkar beslutet nämndens rättsliga ställning. Föreningen har under alla förhållanden delgetts beslutet vid ytterligare en tidpunkt, som leder till att överklagandet har kommit in för sent. Om länsstyrelsen hade underrättat nämnden om att den avsåg upphäva nämndens avvisningsbeslut, hade nämnden kunnat komplettera ärendet i detta avseende. Nämnden har ett intresse av att materiellt oriktiga beslut inte ska bli bestående samt ett behov av att kunna förutse när bygglov vinner laga kraft.

Föreningen har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens beslut.

A-L.S. och J.S. har fått tillfälle att yttra sig i målet men har inte hörts av.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS SKÄL

Några rättsliga utgångspunkter

Genom införandet av 2017 års förvaltningslag (2017:900) togs ett tidigare förbud mot överprövning i mer än en instans av ett avvisningsbeslut som grundats på att ett överklagande hade kommit in för sent bort (se 30 § i den äldre förvaltningslagen, 1986:223). I förarbetena anges att frågan i stället får regleras i speciallagstiftning (se prop. 2016/17:180 s. 259). Detta har inte skett i fråga om plan- och bygglagen (2010:900), PBL, som alltså inte innehåller någon begränsning i rätten att överklaga sådana beslut. Allmänna bestämmelser om klagorätt i mål enligt PBL gäller således för ifrågavarande beslut.

En kommunal nämnds beslut om bl.a. bygglov får överklagas till länsstyrelsen av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot (se 13 kap. 3 och 8 § PBL, samt 42 § förvaltningslagen). Länsstyrelsens beslut kan i sin tur överklagas till mark- och miljödomstol (se 13 kap. 6 § PBL).

Om ett beslut ska anses angå någon beror bl.a. på dess effekter. För klagorätt brukar i praxis uppställas krav på att beslutet antingen påverkar klagandens rättsliga ställning eller annars rör ett intresse som på något sätt erkänns av rättsordningen. Kravet att ett beslut ska ha gått klaganden emot kan bl.a. vara uppfyllt om det medför negativa effekter för klaganden. I praxis har detta i allmänhet ansetts uppfyllt om den som överklagar yrkar att beslutet ska upphävas eller ändras (se t.ex. HFD 2015 ref. 73). I bl.a. lagen (1996:242) om domstolsärenden anges emellertid att ett återförvisningsbeslut får överklagas endast om beslutet innefattar ett avgörande av någon fråga som inverkar på ärendets utgång (se 37 § 2 st lagen om domstolsärenden). Förvaltningslagen innehåller inte motsvarande regel. I praxis har dock en sådan

begränsning även upprätthållits när återförvisning sker mellan förvaltningsmyndigheter (se t.ex. MÖD 2014:21).

Högsta domstolen har i avgörandet NJA 2023 s. 1001, "Bygg- och miljönämndens överklagande", tillerkänt en byggnadsnämnd klagorätt i en fråga om ett överklagande inkommit i rätt tid. Nämnden var att anse som part enligt huvudregeln i 5 kap. 2 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar, LOM, som stadgar att den först beslutande myndigheten blir den enskildes motpart i domstol. Av Högsta domstolens skäl framgår bl.a. att ett beslut i ett mål regelmässigt rör den som är part i målet samt att en nämnd, såsom huvudregel, är motpart i domstolen när en enskild har överklagat nämndens beslut och att det med denna ställning följer en rätt att överklaga ett beslut av domstolen om beslutet gått nämnden emot. Vidare uttalas att för en byggnadsnämnd som blivit part får en dom eller ett beslut som innebär att nämndens beslut ändras, typiskt sett, anses gå nämnden emot samt att detsamma gäller om nämndens beslut har undanröjts och ärendet återförvisats dit när ett sådant beslut är överklagbart. (Se punkterna 7–10 i rättsfallet.)

Nämndens klagorätt

Att en nämnd kan bli part i domstol följer, som nämnts ovan, av huvudregeln i 5 kap. 2 § LOM. Bestämmelsen, som är hämtad från förvaltningsprocesslagen, tillkom i syfte att skapa goda förutsättningar för prejudikatbildning på förvaltningsprocessens område (se prop. 1995/96:22 s. 72 f och s. 95-96). Någon motsvarande bestämmelse som ger den först beslutande myndigheten ställning som part finns inte för processen i länsstyrelsen, där förvaltningslagen tillämpas. I det ovan nämnda rättsfallet har Högsta domstolen lagt nämndens ställning som part i domstolen enligt LOM till grund för rätten att överklaga domstolens beslut. Fråga uppkommer alltså om nämnden, trots avsaknaden av en sådan reglering hos länsstyrelsen, kan ges rätt att överklaga länsstyrelsens beslut i en fråga om ett överklagande inkommit i rätt tid.

Av tidigare praxis får anses framgå att en nämnd inte kan anses klagoberättigad i en fråga om ett överklagande inkommit i rätt tid vid en tillämpning av de allmänna kriterierna att beslutet ska angå nämnden och att det gått nämnden emot. I rättsfallet

NJA 2021 s. 334, ”Stadsbyggnadsnämndens överklagande”, som gällde ett ärende om återställande av försutten tid för att överklaga en nämnds beslut att bevilja bygglov, uttalade Högsta domstolen bl.a. att en kommunal nämnd inte blir motpart i Mark- och miljööverdomstolen när nämndens beslut angrips genom ett extraordinärt förfarande, eftersom bestämmelsen i 5 kap. 2 § LOM inte är tillämplig i dessa fall. Någon rätt att överklaga domstolens beslut på grund av partsställningen förelåg därför inte. Inte heller ansåg Högsta domstolen att ett beslut om att återställa den försuttna tiden kunde anses angå nämnden på det sätt som krävs för att nämnden skulle anses ha rätt att klaga på beslutet trots avsaknad av partsställning (jfr. även rättsfallet NJA 2020 s. 190, ”Bygglovet i Svarträ”).

Det kan framstå som inkonsekvent att nämnden skulle ha klagorätt i en instans men inte i en annan i samma fråga. En sådan ordning innebär att nämnden inte har klagorätt om länsstyrelsen skulle ändra nämndens beslut medan nämnden har klagorätt om det är domstolen som gör det som nästföljande instans. Regleringen är emellertid tydlig. Bestämmelsen om att den först beslutande myndigheten blir den enskildes motpart gäller endast i domstol. Inte heller ger praxis stöd för att av någon annan anledning tillerkänna nämnden klagorätt i förevarande situation. Mark- och miljööverdomstolen anser således att nämndens överklagande därför ska avslås.

Sammanfattning m.m.

Mark- och miljööverdomstolen har, i likhet med mark- och miljödomstolen, konstaterat att nämnden inte är klagoberättigad. Nämndens överklagande ska därför avslås.

Mark- och miljööverdomstolen har denna dag även avgjort mål nr ÖP 8336-23, ÖP 11137-23 och ÖP 16359-23, som också gällt frågan om klagorätt när länsstyrelsen har upphävt en kommunal nämnds beslut att avvisa överklaganden såsom för sent inkomna.

Det får anses vara av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet prövas av Högsta domstolen. Mark- och miljööverdomstolen tillåter därför med stöd av 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar att beslutet överklagas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2024-11-12

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs, Åsa Hanna, referent, och Katarina Berglund Siegbahn samt hovrättsassessorn Maria Hemmingsson Edwards.

Föredragande har varit Nina Hedvall Nordebo.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

PROTOKOLL
2023-08-16
Handläggning i
parternas utevaro

Aktbilaga 9
Mål nr P 1095-23

RÄTTEN

Rådmanen Susanne Lindblad, även protokollförare

PARTER

Klagande

Bygglövsnämnden i Falkenbergs kommun

Motpart

1. A-L.S.,

2. J.S.,

3. Södra Skrea Strands stugägarförening,

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Hallands läns beslut i ärende nr 606-2023, se bilaga 1

SAKEN

Rättidsprövning av överklagande avseende beslut om nybyggnad av badstuga på fastigheten X, Falkenbergs kommun – nu fråga om avvisning

Målet föredras och mark- och miljödomstolen antecknar följande.

BAKGRUND

Bygglövsnämnden i Falkenbergs kommun (nedan nämnden) beslutade den 1 september 2022 (SDB-2022-2898) att bevilja bygglov för nybyggnad av badstuga samt startbesked på fastigheten X. Beslutet överklagades av Södra Skrea Strands Stugägarförening (nedan Stugägarföreningen), varvid nämnden den 17 januari 2023 (SDB-2023-1142) beslutade att avvisa överklagandet på grund av att det inkommit för sent.

Stugägarföreningen överklagade nämndens avvisningsbeslut till Länsstyrelsen Hallands län (nedan länsstyrelsen) som i delbeslut den 17 februari 2023 upphävde nämndens avvisningsbeslut och tog upp överklagandet till prövning i sak, se bilaga 1. Av delbeslutet framgår att länsstyrelsen kommer att meddela slutligt beslut i sakfrågan senare.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se www.domstol.se/vanersborgs-tingsratt/		måndag – fredag 08:00–16:00

YRKANDE M.M.

Nämnden har nu överklagat länsstyrelsens beslut i fråga om rättidsprövningen och har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut. Till stöd för sin talan har nämnden anfört i huvudsak följande.

Klagorätt

Kommunala nämnder har som företrädare för det specifika kommunala intresset tillerkänts fullföljdsrätt, om man meddelat ett för den enskilde betungande beslut men detta beslut efter den enskildes överklagande blivit upphävt. Upphävs ett kommunalt beslut, som varit gynnande för den enskilde, har däremot beslutsmyndigheten ansetts sakna fullföljdsrätt, eftersom den som gynnats av det första beslutet ju då kan utnyttja sin egen klagorätt. Dessa traditionella principer angående beslutsmyndighets fullföljdsrätt gäller alltså, om överklagandet prövas av en högre förvaltningsmyndighet (SOU 2010:29 sid. 656).

Genom att avvisa klagandes överklagande har bygglovsnämnden fattat ett för den enskilde betungande beslut. Den enskilde överklagade nämndens avvisningsbeslut och därefter har länsstyrelsen som högre förvaltningsmyndighet upphävt nämndens beslut. Eftersom länsstyrelsen som högre förvaltningsmyndighet har upphävt ett för den enskilde betungande beslut som bygglovsnämnden har fattat har nämnden fullföljdsrätt.

En av bygglovsnämndens uppgifter är att rättidspröva inkomna överklaganden och avvisa de som kommit in för sent. Skulle nämnden inte bevaka det allmänna intresset enligt plan- och bygglagen skulle det bland annat påverka nämndens förutsättningar att förutse när beslut om bygglov vinner laga kraft.

Dessutom har man enligt förarbeten till förvaltningslagen anledning att utgå ifrån att beslutet gått vederbörande emot om klaganden yrkar att ett beslut ska upphävas eller ändras (SOU 2010:29 s. 657).

I sak

Bygglov enligt detaljplan beviljades för fastigheten X. Beslutet skickades till fastighetsägaren digitalt den 2 september 2022. Stugägarföreningen överklagade beslutet om bygglov den 16 januari 2023.

Fastigheten X ägs av Stugägarföreningen. Dess ordförande kontaktade Falkenberg kommun den 22 november 2022 och frågade om placeringen av den nya badstugan överensstämmer med gällande detaljplan. Till meddelandet bifogades beslutet om det beviljade bygglov.

Vid delgivning med annan juridisk person än staten är person som har rätt att företräda den juridiska personen delgivningsmottagare och om flera är behöriga tillsammans är var och en av dem delgivningsmottagare, delgivningslagen 13 §. Stugägarföreningens ordförande är firmatecknare för föreningen och därmed behörig delgivningsmottagare.

Eftersom beslutet bifogades när kommunen kontaktades lämnades han därmed en bekräftelse på att han tagit emot beslutet och kommunen anser därför att klaganden måste anses vara delgiven vid den tidpunkten. Tidsfristen för att överklaga beslutet om bygglov gick därmed ut den 13 december 2022. Beslutet har därmed vunnit laga kraft och länsstyrelsens beslut bör därför upphävas.

Stugägarföreningen har anfört bl.a. att dess ordförande aldrig har erhållit några digitala dokument från Bygglovsenheten i Falkenberg utan alltid fått kungörelserna med vanlig post. Föreningen anhåller därför om att nämnden ska presentera sitt kvitto på att det skickats digitalt. Då det betvivlas att något sådant kvitto existerar yrkas på att Falkenbergs Kommuns överklagande i denna del inte ska beaktas vid målets avgörande.

Mark- och miljödomstolen meddelar följande

BESLUT

Mark- och miljödomstolen avvisar nämndens överklagande.

SKÄL FÖR BESLUT

Ett överklagbart beslut får endast överklagas av den som beslutet angår om det har gått honom eller henne emot (13 kap. 8 § plan- och bygglagen [2010:900], PBL, och 42 § förvaltningslagen [2017:900]). Ett avgörande angår klaganden om avgörandet har påverkat klagandens rättsliga ställning eller om det finns ett rättsligt intresse som rättsordningen tillåter

att klaganden företräder. I vissa fall finns det specialbestämmelser om att en viss myndighet ska bevaka det allmännas intresse i ett ärende.

Även om nämnden ska rättidspröva inkomna överklaganden påverkar länsstyrelsens beslut att ändra nämndens avvisningsbeslut inte nämndens rättsliga ställning. Rättidsprövning av överklaganden är inte heller ett sådant allmänt intresse som nämnden enligt 12 kap. 2 § PBL har att bevaka. Mark- och miljödomstolen bedömer därför att länsstyrelsens beslut inte kan sägas angå nämnden, som därmed inte är berättigad att klaga på beslutet.

Vidare bör frågan om länsstyrelsens beslut har gått nämnden emot bedömas utifrån de intressen som nämnden har att företräda i målet (jfr MÖD 2009:23). Enligt mark- och miljödomstolens mening kan nämnden knappast ha ett eget intresse av om ett visst överklagande inkommit i rätt tid. Åberopat uttalande i SOU 2010:29 avser överklaganden från den som varit part i ett ärende. Nämnden har inte varit part i länsstyrelsen. Länsstyrelsen har förvisso gjort en annan bedömning än nämnden i frågan om rättidsprövning av Stugägarförningens överklagande av bygglovsbeslutet, men enbart den omständigheten medför dock inte att avgörandet ska anses ha gått nämnden emot (jfr MÖD 2017:6).

Länsstyrelsens överklagade beslut innebär inte någon begränsning av nämndens möjligheter att bevaka de intressen som nämnden har att bevaka enligt plan- och bygglagstiftningen. Behov av att förutse när ett bygglovsbeslut vinner laga kraft är enligt mark- och miljödomstolens bedömning inte skäl för att länsstyrelsens beslut ska anses ha gått nämnden emot. Länsstyrelsens beslut har därför inte gått nämnden emot och nämnden har därmed inte heller på denna grund rätt att överklaga beslutet. Nämndens överklagande ska därför inte tas upp till prövning i sak, utan avvisas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-11)

Överklagande senast den 6 september 2023.

Susanne Lindblad

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress, e-postadress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se